نگاه بیرون

مذاکرات محرمانه در عمان و توافق هسته‌ای

The Washington Post

نوشته: دیوید ایگناتیوس
ترجمه: شهرام زرندار

● یکی از رمزوارزهای رقابت‌های ریاست‌جمهوری ۲۰۱۶ این است که چرا توافق هسته‌ای ایران به‌عنوان یک موضوع تمام شده است. یک کتاب تازه منتشرشده برخی جزئیات تکان‌دهنده را درباره اینکه چگونه دیپلماسی با ایران در خفا شروع شد آشکار می‌کند این مذاکرات خیلی پیش‌تر از به‌قدرت‌رسیدن اصلاح‌طلبان شروع شده و براساس جزئیات منتشرشده در این کتاب، هیلاری کلینتون، نامزد انتخابات ریاست‌جمهوری دموکرات‌ها، نقش مهمی ایفا کرده است. این موضوع ازسوی مارک لندلر، وابسته خبری کاخ سفید، در نیویورک‌تایمز مطرح شده است. او اولین کسی است که کل ماجرای مذاکرات محرمانه در عمان را که در سال ۲۰۰۹ ازسوی یک کارشناس معروف به نام «سالم بن‌ناصر الاسماعیلی» باز شده، افشا کرده است.

گزارش لندلر نشان می‌دهد از چه موقع و با کدام گستره، کلینتون و کارمندان وزارت امور خارجه‌اش باوجود نگرانی‌های اولیه‌اش در مذاکره با ایران بوده‌اند و در رقابت‌های انتخاباتی‌ای که در آن دونالد ترامپ اغلب از رویکردهای اشتباه و احمقانه درباره سیاست خارجی دفاع می‌کند، این داستان یادآور این مسئله است که گشایش در امور اغلب از طریق شاهراه‌های غیرقابل رؤیت و عجیب‌وغریب به دست می‌آید؛ گشایش‌هایی که دراین‌باره، دولت هر از گاهی خواهان ایجاد ابهام درباره آنهاست.

تماس‌های اسماعیلی در ماه می سال ۲۰۰۹ شروع شد؛ درست چهار ماه پس از اینکه رئیس‌جمهور اوباما در کاخ سفید مستقر شد، هنگامی که دنیس راس، مشاور ارشد وزیر امور خارجه، دیدار کرد، لندلر می‌نویسد در جلسه و دیدار اول، آمریکایی‌ها را با «تقاضای ایران برای برقراری مذاکرات» درباره برنامه هسته‌ای‌شان متعجب کرد. کمی قبل‌تر، اوباما یک نامه محرمانه به رهبر عالی ایران فرستاده و در آن پیشنهاد کرده بود دو کشور باب مذاکرات را باز کنند، ولی رهبر ایران پاسخ متفاوتی به نامه اوباما داده بود.

اسماعیلی به راس اطمینان داده بود او می‌تواند ایرانی‌ها را به پشت میز مذاکره بیاورد و اینکه عمان می‌تواند میزبان ایده‌آلی برای مذاکرات پنهانی باشد.

راه میانجیگری عمان ادامه یافت پس از اینکه ایران سه کوه‌نورد آمریکایی را در ماه جولای ۲۰۰۹ دستگیر کرد، اسماعیلی در خفا شروع به مذاکره برای رهایی آنها کرد. اولین کوه‌نورد در ماه سپتامبر سال ۲۰۱۰ آزاد شد و بعدی دو سال بعد آزاد شد. راس و یکی از همکارانش در دسامبر سال ۲۰۱۰ به عمان سفر کردند تا درباره این کانال تماس، تحقیق بیشتری کنند. در ژانویه سال ۲۰۱۱ کلینتون مذاکره‌ای مشابه و مشروح با سلطان عمان داشته، اگرچه او نوشته در ابتدای کار نگاهش به این راه خلاصی همچون هدفی دور از دسترس بوده است. جان کری حتی قبل از اینکه وزیر امور خارجه شود، به میان این کانال عمانی پریده بود. او در طول مدت مذاکرات برای رهاسازی آمریکایی‌ها با اسماعیل آشنا شده و در سال ۲۰۱۱ و اوایل ۲۰۱۲ چند بار به عمان رفته بود. کری در لندن، رم و واشنگتن با هیأت میانجی عمان دیدار کرده بود. براساس نظر لَندلِر در اشتیاق برای روشن‌کردن موتور مذاکرات، کری چند پیام از کانال اسماعیلی برای ایرانی‌ها فرستاده بود. یکی از این پیام‌ها احتمالا مهم بوده است. کری که هنوز یک سناتور بود و بنابراین نمی‌توانست از سوی دولت سخن بگوید، پیشنهاد کرده بود براساس یک توافق هسته‌ای ایرانی‌ها قادر خواهند بود اورانیوم غنی کنند- این خواسته پایه ایرانی‌ها بوده است- لندلر می‌نویسد: به نحوی از انحا، کری و عمانی‌های میانجی مشتاق برگزاری مذاکرات تازه به دنبال مذاکره با ایرانی‌ها، میانجیگران را تعقیب می‌کردند. ملاقات‌های محرمانه بیشتری از طریق کانال عمانی در سال ۲۰۱۲ با شرکت دستیاران ارشد کلینتون، معاون وزیر خارجه بیل برنز و معاون رئیس ستاد مشترک جیک سولیوان انجام شد. بعد در سال ۲۰۱۳ قطار شروع به شتاب‌گیری کرد، در آمریکا کری به وزارت خارجه رسید و حسن روحانی در ایران رئیس‌جمهور شد. در خاتمه آن سال توافق‌نامه هسته‌ای مقدماتی به دست آمد.

سولیوان در یک ایمیل توضیح می‌دهد اگرچه کلینتون در اول کار درباره تماس‌های عمانی‌ها دچار شک‌وتردید بود، اما در عمل ثابت شد آنها نقش مهمی ایفا کرده‌اند. «بدون آن کانال میانجی احتمالا ما باید پاییز سال ۲۰۱۳ را در تلاش برای روشن‌کردن اینکه با چه کسی و چگونه باید مذاکره کنیم، به سر می‌بردیم».

کتاب لندلر همچنین بر این سؤال که آیا مبارزات رسانه‌ای دولت به رهبری معاون مشاور امنیت ملی بن‌رادز به جایی می‌رسد یا نه، تأکید می‌کند. این کتاب بر فصل دوران پس از روحانی و نحوه گفتن داستان آن به عموم مردم تاکید می‌کند و تماس‌های اولیه عمدتا بی‌توجه‌مانده از طریق کانال عمانی را در پرده ابهام قرار می‌دهد. گزارش مجله نیویورک‌تایمز در یک گفتار نوشته درباره رادز در ماه گذشته استدلال می‌کند که این برداشت عمدتا به منظور فراهم‌کردن شرایط برای فروش توافق‌نامه به کنگره ساخته و پرداخته شده است.

ترامپ: ایران در حال حکم‌فرمایی بر خاورمیانه است

ایسنا: دونالد ترامپ، نامزد احتمالی حزب جمهوری‌خواه در انتخابات آتی ریاست‌جمهوری در آمریکا در یک برنامه تلویزیونی به رویکرد هیلاری کلینتون، رقیب انتخاباتی‌اش از حزب دموکرات، حمله کرد و از وی به‌دلیل قدرتمندکردن ایران انتقاد کرد.

ترامپ با بیان اینکه ایران در حال حکم‌فرمایی بر منطقه خاورمیانه است، مدعی شد: ایران در مسیر دستیابی به تسلیحات هسته‌ای است و ما این قدرت را به آنها داده‌ایم.

وی با بیان اینکه «آنها (ایرانی‌ها) مردمی غالب هستند» از سخنان ازپیش‌آماده‌شده‌اش منحرف شد و گفت: «امیدوار باشید که من رئیس‌جمهور آمریکا شوم». این کاندیدای ثروتمند ریاست‌جمهوری در آمریکا پیش‌ازاین مواضع خصمانه‌ای درباره ایران اتخاذ کرده است. او توافق هسته‌ای ایران و غرب را یک رسوایی خوانده و گفته بود که برجام را از بین نخواهد برد؛ اما شاید بیش‌ازحد بر رعایت تک‌تک مواد آن وسواس به خرج دهد.

این داوطلب ریاست‌جمهوری تندرو در آمریکا همواره از مناسبات سودآور در زمینه مالی حمایت کرده است. نمونه تفکر او دراین‌باره را می‌توان درباره فروش هواپیما و تجهیزات مربوطه به ایران دید. او در چند مورد از اینکه ایرباس اروپایی‌ها بتواند با ایران تجارت داشته باشد (آن هم با پول‌هایی که «ما» در نتیجه برجام به ایرانی‌ها داده‌ایم!) ولی بویینگ آمریکایی‌ها از این مبادلات سودی نبرد، شکایت کرده بود.

«۱۵۰ میلیارد دلار به ایرانی‌ها می‌دهیم، بدون اینکه در قبال آن، چیزی از آنها بگیریم. این موافقت‌نامه یک رسوایی است». این جملات که در ۱۵ مارس و پس از پیروزی ترامپ در ایالت‌های ایلینوی، کارولینای شمالی و فلوریدا مطرح شد، شاید از معروف‌ترین و خوانده‌شده‌ترین اظهارنظرهای ترامپ درباره ایران و برجام بوده است که خود گویای سطح دانش و درک این نامزد حزب جمهوری‌خواه در حوزه دیپلماسی و نیز در قبال ایران و مسئله هسته‌ای است.

عکس: AP

نماینده ایران:

آژانس رازدار باشد

شرق: شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در سومین روز از نشست خود، بررسی موضوع ایران و تأیید برنامه‌های هسته‌ای ایران را آغاز کرد. براساس برنامه اعلام‌شده، نشست امروز به تأیید برنامه‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران برپایه قطع‌نامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل اختصاص دارد.

رضا نجفی، نماینده ایران در آژانس در این جلسه در بیانیه‌ای بر ضرورت حفظ و محرمانه‌بودن اطلاعات ارائه‌شده به آژانس تأکید کرد و گفت: بار دیگر یادآوری می‌شود علاوه بر مفاد موافقت‌نامه جامع پادمان‌ها و ماده پنج پروتکل اضافی در مورد حفاظت از اطلاعات محرمانه، متن برجام نیز به روشنی از آژانس می‌خواهد « به منظور حفاظت از اسرار بازرگانی، فناوری و صنعتی و هم‌چنین دیگر اطلاعات محرمانه‌ای که به آگاهی آن رسانده می‌شود، هرگونه اقدام احتیاطی را معمول دارد». ازآنجاکه به مرحله‌ای مهم در امر اجرای پروتکل اضافی درباره اعلامیه ابتدایی نزدیک می‌شویم، این کوشش‌ها باید دوچندان شوند. نماینده ایران در آژانس با انتقاد از سرعت ناکافی اجرای موافقت‌نامه‌های تجاری و اقتصادی با دیگر کشورها در دوره پسابرجام، مسئولیت‌پذیری طرف‌های دیگر برجام در امر اجرای تعهدات‌شان را شرط ماندگاری این توافق دانست. به گزارش ایسنا، نجفی در جریان برگزاری نشست شورای حکام آژانس گفت: از زمانی که کلیه مفاد قطع‌نامه‌های گذشته شورای امنیت سازمان ملل متحد و نیز قطع‌نامه‌های شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی درباره مسئله هسته‌ای ایران مختومه شدند، ایران به اجرای کامل سهم خود از توافق ادامه داده که این امر مورد نظارت و تأیید آژانس قرار گرفته‌است. او ادامه داد: همان گونه که از ابتدای شروع این روند متذکر شده‌ایم، اجرای متقابل و کامل تعهدات گروه پنج به اضافه یک مبنای اصلی برجام و بخش حیاتی توافق برای حفظ آن است. لغو کامل کلیه تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد و کلیه تحریم‌های مرتبط هسته‌ای یک‌جانبه یا چندجانبه که قانونا محقق شده است، باید به همکاری بیشتر با ایران در همه زمینه‌ها منتهی شود.

کندی اجرای فعالیت‌های پسابرجام

نماینده کشورمان در آژانس در ارزیابی فعالیت‌های دوره پسابرجام اظهار کرد: هر چند نتایج برجام در زمینه همکاری با ایران، پیشرفت داشته است و موافقت‌نامه‌های جدیدی در زمینه‌های مختلف، به‌ویژه در حوزه‌های اقتصاد و تجارت، امضا می‌شوند؛ ولی سرعت اجرای آنها کافی نیست. گروه کشورهای 1+5 برای اجرای برجام «با حسن نیت و در فضایی سازنده مبتنی بر احترام متقابل و اجتناب از هرگونه اقدام ناسازگار با متن، روح و نیت برجام که اجرای موفقیت‌آمیز آن را تضعیف کند» از مسئولیتی مشخص برخوردار هستند. قرائت بیانیه تنها کافی نیست. آنان باید حسن‌نیت خویش را در صحنه عمل بروز دهند. او همچنین با تشکر از کوشش‌های آژانس درخصوص نظارت و راستی‌آزمایی برنامه اقدام جامع مشترک (برجام) در ایران، متذکر شد به نظر ایران متن گزارش‌های مدیرکل آژانس درخصوص اجرای برجام هنوز هم می‌تواند با اجتناب از طرح برخی اطلاعات غیرضروری در آن کوتاه‌تر شود. رئیس هیأت نمایندگی کشورمان در نشست شورای حکام در پایان سخنرانی خود، به ادعای طرح شده توسط نماینده رژیم اسرائیل علیه کشورمان پاسخ داد و این ادعاها را کوششی نافرجام برای سرپوش‌نهادن به برنامه سلاح‌های هسته‌ای رژیم مزبور که تهدیدی واقعی برای صلح و امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی است معرفی کرد.

ایران پایبند بوده است

در اولین روز از نشست فصلی این دوره از شورای حکام، یوکیا آمانو، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، در گزارشی به شورای حکام اعلام کرد: ایران تحت قطع‌نامه ۲۲۳۱ شورای امنیت و قطع‌نامه‌های مربوطه، به تعهدات خود در برجام پایبند بوده است. آمانو در این گزارش افزود: همان‌طورکه قبلا هم اعلام کردم، ایران به تعهدات خود در زمینه فعالیت‌های هسته‌ای‌اش درخصوص تأیید و نظارت، در پرتو قطع‌نامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد (۲۰۱۵)، با عنوان طرح جامع اقدام مشترک (برجام) عمل کرده است. در این گزارش نیز به خلاصه‌ای از تأیید و نظارت بر فعالیت‌هایی که آژانس تحت قطع‌نامه ۲۲۳۱ شورای امنیت و قطع‌نامه‌های مربوط آن را انجام داده، اشاره شده است. این فعالیت‌ها مطابق با شیوه‌های استاندارد پادمان آژانس است. این گزارش شامل حقایق عینی و واقعی و نیز اطلاعاتی است که آژانس می‌تواند با کشورهای عضو به اشتراک بگذارد. مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، گفت: ما در مراحل اولیه فرایندی هستیم که نیاز به توجه مداوم و دقیق همه طرف‌ها دارد. همه طرف‌ها تلاش کردند تا اجرائی کردن این فرایند ممکن شود . در ماه‌ها و سال‌های آینده نیز ما به تعهدی قوی از همه طرف‌ها برای اجرائی پایدار نیازمند خواهیم بود. فعالیت‌های پروتکل الحاقی تحت موافقت‌نامه پادمان که به صورت موقت برای ایران اعمال شده است، ادامه دارد. از زمان آخرین گزارش من، آژانس دسترسی کاملی تحت پروتکل الحاقی به سایت‌ها و مکان‌های دیگر در ایران داشته است. گزارش سالانه آژانس برای سال ۲۰۱۵، گزارش همکاری‌های فنی برای سال ۲۰۱۵، موضوع ایمنی و امنیت، گزارش اجرای پادمان در سال ۲۰۱۵ و اجرای پادمان در سوریه و کره شمالی از دیگر موضوع‌های در دستور کار نشست چند روزه وین است.

امروز در تهران برگزار می‌شود

نشست ۳جانبه وزیران دفاع ایران، روسیه و سوریه

شرق: وزیران دفاع ایران، روسیه و سوریه امروز در تهران نشست مشترکی خواهند داشت تا در گفت‌وگو با هم به موضوع «مبارزه با تروریسم» بپردازند.

ارتشبد سرکئی شویگو، وزیر دفاع جمهوری فدراسیون روسیه و سپهبد فهدجاسم الفریج، وزیر دفاع جمهوری عربی سوریه، به دعوت سردار حسین دهقان به تهران آمده‌اند و همکاری‌های ضدتروریستی سه کشور و دستاوردهای عملیات ۹ماهه نیروی هوافضای روسیه در سرکوب گروه‌های تروریستی در سوریه و وضعیت عراق موضوع جلسه آنهاست.

محور اصلی نشست تهران، مبارزه با تروریسم در سوریه است. این کشور از پنج سال پیش گرفتار معضل تروریسم شده؛ اما دمشق از مهرماه سال ۹۴ با آغاز همکاری‌های نظامی با روسیه و حمایت‌های ایران از این روند، توانسته موفقیت‌های بزرگی کسب کند که آزادسازی بسیاری از مناطق اشغال‌شده از سلطه تروریست‌ها و برقراری آتش‌بس از اسفندماه گذشته یکی از نتایج آن است.

آتش‌بس سوریه از اسفندماه گذشته با فشار روسیه و پذیرش آمریکا به درگیری‌های گسترده پایان داد و با پذیرش آن توسط ۱۴۰ گروه، آرامش نسبی در این کشور برقرار شد.

به گزارش ایرنا، بیش از پنج سال قبل، آمریکا در رأس گروهی از کشورهای غربی عربی به‌ویژه عربستان سعودی، تندروترین تروریست‌ها از کشورهای مختلف جهان حتی اروپایی را در گروه‌های داعش، جبهه النصره، احرارالشام و جیش‌الاسلام با حمایت‌های مالی، تسلیحاتی و اطلاعاتی سازمان داد و برای جنگ شهرها به سوریه گسیل کرد که مرگ ده‌ها هزار نفر به‌ویژه زنان و کودکان، آوارگی میلیون‌ها نفر و نابودی تقریبا تمامی زیرساخت‌های این کشور را در پی داشته است.

پس از زمین‌گیرشدن گروه‌های تروریستی با همکاری نیروی هوافضای روسیه و نظامیان سوری در هشت ماه سرکوب هوایی و زمینی تروریست‌ها و شکست سناریوی ساقط‌کردن حکومت سوریه، آمریکا با پذیرش برقراری آتش‌بس، مجبور شد پیشنهاد روسیه و ایران برای ازسرگیری مذاکرات طرف‌های سوری را بپذیرد.

جلسه وزیران دفاع ایران، روسیه و سوریه امروز در حالی برگزار می‌شود که مارک تونر، سخنگوی وزارت خارجه آمریکا، دیروز از ایران و روسیه خواسته بود اجازه ندهند روند سیاسی در سوریه از هم بپاشد. او در نشست خبری روز سه‌شنبه خود در پاسخ به سؤالی درباره روند مذاکرات صلح بر سر سوریه، گفته بود «ما همچنان بر این باوریم که روسیه و ایران می‌توانند دست‌کم از افرادی که در دولت (سوریه) هستند و همچنان روی آنها نفوذ دارند، بخواهند که اجازه ندهند روند سیاسی و توقف خصومت‌ها به‌طور کامل از هم بپاشد».

تونر در ادامه نیز گفته بود: «واشنگتن امیدوار است ایرانی‌ها و روس‌ها روی بشار اسد نفوذ داشته باشند، چراکه بخش زیادی از روند مذاکرات به این موضوع بستگی دارد». به گفته او وزارت خارجه آمریکا انتظار دارد ایران و روسیه بر دولت سوریه فشار بیاورند. به‌هرحال وزیران دفاع سه کشور امروز در تهران دور هم جمع می‌شوند تا به موضوع مبارزه با تروریسم بپردازند.

نتایج عملکرد کمیته همکاری‌های ضدتروریستی

گفتنی است فعالیت گسترده گروه‌های تروریستی تکفیری مورد حمایت چند کشور غربی و عربی در سوریه و عراق سبب شد تهران، مسکو، دمشق و بغداد در سال ۲۰۱۴ کمیته همکاری‌های ضد تروریستی مستقر در پایتخت عراق را تشکیل دهند و همکاری‌های خود را در این حوزه آغاز کنند. اکنون پس از گذشت حدود ۱۰ ماه از راه‌اندازی این کمیته برای هم‌افزایی تلاش‌ها با هدف مبارزه با تروریسم تکفیری به‌ویژه در عراق و سوریه، دستاوردهای آن مشخص شده است.

استفاده از نتایج رایزنی‌ها و همکاری‌های هیأت‌های سه کشور در قالب این کمیته در عملیات ضد تروریستی نیروی هوافضای روسیه و ارتش سوریه و همچنین بهره‌گیری از آنها در مبارزه دولت عراق با تروریسم، سبب شده است گروه‌های تروریستی از توان پیشروی روزافزون در هر دو کشور به مرحله زمین‌گیری و عقب‌نشینی برسند.

در چارچوب تقویت این همکاری‌ها به‌ویژه براساس نتایج بمباران مواضع تروریست‌ها در سوریه که از مهرماه گذشته از سوی بمب‌افکن‌های روسی آغاز شده است، معادلات منطقه‌ای حل بحران این کشور تغییر کرده؛ اما اتخاذ رویکردهای تکمیلی برای ازبین‌بردن گروه‌های تروریستی که در دستور کار نشست امروز ایران، روسیه و سوریه در تهران است، اهمیت ویژه‌ای دارد.

کوتاه دیپلماسی

واکنش ۳ قانون‌گذار آمریکایی به رد درخواست ورود به ایران

● **ایسنا:** سه عضو جمهوری‌خواه کنگره آمریکا، در ماه فوریه (بهمن‌ماه سال ۹۴) خواهان دریافت ویزا برای سفر به ایران به منظور بررسی اجرای توافق هسته‌ای شدند و وزارت خارجه کشورمان درخواست آنها را نپذیرفت. مایک پامپئو در واکنش به رد درخواست‌شان از سوی ایران، با صدور بیانیه‌ای مدعی شد: ما در کنگره تمام رویه‌های لازم برای طرح این درخواست را سپری کردیم اما ایرانی‌ها هم‌چنان از پاسخ‌گویی محترمانه و متمدن به این درخواست سر باز می‌زنند. لی زلدین نیز در بیانیه‌ای جداگانه، واکنشی گستاخانه به رد درخواست‌شان نشان داد. فرانک لوبیانه نیز در بیانیه‌ای جداگانه گفت: ایران با رد درخواست ویزای ما ثابت کرد رویکرد جدید رئیس‌جمهور، اوباما، برای همکاری و صداقت، همان‌طور که به مردم آمریکا و جهان عرضه کرده است، نمایشی بیهوده و مسخره است.

نشست کشورهای ساحلی خزر در مسکو

● **ایرنا:** نشست سه‌روزه معاونان وزارت خارجه پنج کشور ساحلی دریای خزر، دیروز در مسکو آغاز شد تا موضوع‌های در دستور کار مذاکرات مربوط به این دریا را بررسی کند. در این نشست هیأت ایرانی به سرپرستی ابراهیم رحیم‌پور، معاون آسیا و اقیانوسیه وزارت امور خارجه، شرکت کرد. قرار است معاونان وزارت خارجه ایران، روسیه، قزاقستان، ترکمنستان و جمهوری آذربایجان در این مذاکرات، متن کنوانسیون رژیم حقوقی دریای خزر را بررسی کنند.

ایران انفجار تروریستی کربلا را محکوم کرد

● **ایرنا:** حسین جابری‌انصاری، انفجار تروریستی عصر سه‌شنبه کربلا را محکوم کرد. او با عرض تسلیت به ملت و دولت عراق و همچنین خانواده‌های قربانیان این عملیات تروریستی تأکید کرد: رویارویی با تهدید تروریسم و افراط‌گرایی نیازمند انسجام ملی مردم عراق و حمایت جدی جامعه جهانی است. او آمار دقیق و نهایی تلفات حمله تروریستی روز سه‌شنبه را چهار شهید و بیش از ۳۰ مجروح اعلام کرد. داعش مسئولیت این حمله تروریستی در منطقه «حی الموظفین» شهر کربلا را برعهده گرفت.